(AGO) M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

torsdag den 24. april 1980 kl. 8.30.

Møtet ble ledet av formannen, Arvid Johanson.

Til stede var: Trygve Bratteli, Johan J. Jakobsen, Arvid Johanson, Per Karstensen, Lars Korvald, Svenn Stray, Margit Tøsdal, Kåre Willoch, Guttorm Hansen, Kjell Magne Bondevik, Gro Harlem Brundtland, Rolf Fjeldvær, Asbjørn Haugstvedt, Ingvar Bakken (for Odd Lien), Asbjørn Jordahl (for Liv Aasen), Kirsti Grøndahl (for Per A. Utsi), Torstein Tynning (for Thyness) og Sigrid Utkilen (for Hysing-Dahl).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Odvar Nordli, utenriksminister Knut Frydenlund og forsvarsminister Thorvald Stoltenberg.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Fra Utenriksdepartementet: Utenriksråd Georg Kristiansen, ambassadør Jens Evensen og ekspedisjonssjef Egil Amlie. Fra Fiskeridepartementet: Statssekretær Ivan Kristoffersen og underdirektør Kjell Raasok. Fra Forsvarsdepartementet: Byråsjef Yngve Gabrielsen og oberstløytnant Backer.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jan Tore Holvik.

Dagsorden:

1. Forhandlingene med Island om Jan Mayen-sone. Redegjørelse ved utenriksministeren.

2. Forhandlingene med Sovjetunionen om delelinje i Barentshavet. Redegjørelse ved utenriksministeren.

3. Situasjonen i Libanon og FN-styrkenes stilling. Redegjørelse ved forsvarsministeren.

4. Eventuell orientering om situasjonen i Iran, ved utenriksministeren.

(AGO) FORMANNEN: Jeg vil først høre om noen har noen bemerkninger til dagsorden. - Ingen bemerkninger er fremkommet, og vi følger da denne sakslisten.

Sak nr. 1.

Forhandlingene med Island om Jan Mayen-sone.

FORMANNEN: Jeg gir ordet til utenriksminister Frydenlund.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg vil da redegjøre for den runde med forhandlinger med Island om Jan Mayen-sonen som nylig ble avsluttet, og også si noe om hvordan situasjonen fortoner seg før neste forhandlingsrunde, som starter i Oslo 7. mai. Jeg vil presisere at dette er en orientering om forhandlingsgangen og om hvordan situasjonen er foran neste forhandlingsrunde, men at Regjeringen vil komme tilbake til den utvidede utenrikskomite med sin tilråding før neste forhandlingsrunde starter den 7. mai.

Når det gjelder de forhandlinger vi nå har hatt i Reykjavik, kunne man på ett område notere vesentlig fremgang. Island hadde nå beveget seg bort fra kravet om delt suverenitet og felles administrasjon for Jan Mayen-sonen. De var nå villige til å godta norsk fiskerisone. Jeg må imidlertid her innskyte at det var på meget bestemte og omfattende vilkår både når det gjaldt de fiskerimessige ordninger og når det gjaldt spørsmålet om kontinentalsokkelen.

Årsaken til denne endrede holdning til et så grunnleggende spørsmål tror jeg nok i første rekke lå i kjennskapen til - på det tidspunkt i hvert fall i den islandske regjering - at Danmark i nær framtid sannsynligvis, muligens 1. juni, vil etablere en økonomisk sone ved Grønlands østkyst. Dette representerer et langt større problem for Island enn etableringen av en norsk sone rundt Jan Mayen, både fordi Islands fiskeriinteresser i det område som vil bli berørt av en sone ved Grønland, er meget betydelige, og fordi en slik utvidelse åpner opp for at EF igjen kommer inn i disse farvann. I denne situasjon kunne det for islendingene under visse vilkår faktisk synes å være en fordel for dem å ha en norsk sone rundt Jan Mayen. Men også for oss skaper den forestående utvidelse ved Grønland en ny situasjon. Det er nok å se på kartet for å forstå hva en 200 mils økonomisk sone ut fra Øst-Grønland vil bety hvis ikke vi på forhånd eller senest samtidig har opprettet en sone rundt Jan Mayen. Jeg tror at denne situasjonen var klar for islendingene. Jeg gav også klart uttrykk for

(AGO) den situasjon den norske regjering ville komme i dersom eller når denne danske etablering fant sted.

En annen innledningsbetraktning er at islendingene ikke er helt enkle å forhandle med. De har ingen tradisjoner når det gjelder forhandlinger om fiskerisoner. Tvert imot er de meget stolte av de eksempler de har hatt på selvtekt, og betrakter seg nærmest som pionerer på dette område.

Forhandlingsmessig er det også vanskelig fordi en samtidig forhandler med Alltinget. Det er ingen tvil om at utenriksminister Olafur Johannesson sterkt ønsker en avtale nå og vil arbeide hardt for det. Under forhandlingene avtegnet det seg også en skisse, eller noe som hadde vesentlige trekk av en avtale. Under forhandlingene den annen dag ble dette foreløpige utkast, denne skisse, forelagt gruppene i Alltinget, og det viste seg etter denne sondering at et flertall blant Alltingets medlemmer ville være imot denne skisse. Olafur Johannesson kom da tilbake og sa at under disse omstendigheter ville det være best å ta en ny forhandlingsrunde.

Det uenigheten gjelder, er to helt vesentlige spørsmål. Det gjelder de fremtidige fiskeriordninger, og det gjelder delingen av kontinentalsokkelen.

Når det gjelder de fiskerimessige ordninger, er det gamle islandske krav at Island for all fremtid skal sikres halvparten av fiskeressursene i Jan Mayen-sonen. Dette er et krav som vi tidligere har avslått, og som vi avslo også denne gang. For det første vet vi lite om hva disse ressursene vil være i fremtiden - vi har her silden som én faktor. For det annet kommer tredjelands interesser inn i bildet. Russerne har tradisjoner her - de har betydelige kolmuleinteresser i området - og det vil ikke være mulig for oss å bringe dette fisket til opphør.

Jeg tror islendingene vil kunne avfinne seg med en annen ordning for det man kan kalle andre fiskeslag. Det er imidlertid helt på det rene at de vil kreve halvparten av lodden. Dette er også vanskelig for oss å godta. Lodden er ikke bare et rent norsk-islandsk anliggende. Den er allerede nå et anliggende også for EF, Danmark og Grønland, og vil i enda høyere grad bli det når sonen blir etablert rundt Øst-Grønland. Det er et argument mot å godta dette. Men selv om man fra norsk side trass i disse vanskeligheter skulle akseptere en deling av lodden, måtte delingen - i og med at dette er en fellesbestand - baseres på den største tillatte totale fangst for både sommer- og vinterfisket i hele området, herunder en islandsk økonomisk sone. Av denne totale fangst måtte man bli enig om en andel for Jan Mayen-sonen som kunne sikre norske fiskere i området et tilstrekkelig kvantum lodde. Den totale fangst måtte fastsettes mellom myndighetene på grunnlag av felles vitenskapelig forskning og felles vitenskapelige anbefalinger. Dette mener vi er et rimelig opplegg. Men islendingene vil uansett hvilke

(AGO) konsultasjonsordninger som blir opprettet, forbeholde seg at den endelige avgjørelse om det totale kvantum skal bestemmes av islendingene alene. Det de eventuelt muligens kan godta, er en eller annen form for sikkerhetsventil for Norge, slik at dersom den kvoten Norge her skulle få, ville være urimelig, skulle det åpnes for en ny prosedyre. Men islendingene står meget hardt på at den endelige avgjørelse må ligge hos den islandske regjering.

Når det gjelder spørsmålet om Islands kontinentalsokkelrettigheter, blir det fra Islands side krevd at vi fra norsk side skal tilsikre Island en viss del av Jan Mayens kontinentalsokkel. Vi fra vår side gav uttrykk for at vi kunne la disse avgrensningsspørsmål med hensyn til kontinentalsokkelen forbli uløste. Man kunne ha en bestemmelse i avtalen om at partene skulle forhandle om islandske krav om sokkelrettigheter utenfor Islands økonomiske sone i området, mellom Island og Jan Mayen. Det kunne også i avtalen stå at det man for øvrig måtte bli enig om, ikke skulle prejudisere partenes standpunkter med hensyn til utviklingen av den innbyrdes avgrensning av deres kontinentalsokler i området. Dette var imidlertid ikke tilstrekkelig for alltingsgruppene, som så det slik at de måtte ha en garanti for Islands kontinentalsokkelrettigheter ved Jan Mayen som motytelse for Islands forståelse for opprettelsen av norsk fiskerisone ved øya. Og denne motytelse måtte gis nå, ikke en gang i fremtiden.

Et tredje spørsmål som det er prinsipiell uenighet om, men som neppe vil bli noe avgjørende hinder i forbindelse med en eventuell avtaleinngåelse, gjelder delelinjen mellom Island og Jan Mayen. Her har islendingene ensidig erklært 200 mils sone, og de har gitt meget klart uttrykk for at dette ikke er gjenstand for forhandlinger. Vi har da gjentatt den norske argumentasjonen, at det i slike tilfeller ifølge folkeretten skal forhandles, og avtale inngås på grunnlag av slike forhandlinger.

Det som imidlertid vil bli opplegget her i forbindelse med en eventuell avtale, er at vi tar en reservasjon på dette punktet om at vi ikke godtar dette folkerettslig. Dette vil nok også islendingene kunne gå med på, fordi danskene på vegne av Grønland vil påberope seg at de skal ha den samme ordning for delelinjen som Norge har gitt Island.

I den videre behandling av denne saken, og stilt overfor den sannsynlige danske utvidelse i sonen, står vi her således overfor to alternativer. Det ene er at vi fra norsk side satser maksimalt på en forhandlingsløsning 7. mai. Det vil da si at vi vil måtte gi konsesjoner for i hvert fall ett av disse hovedområdene, enten for fiskeriordningen eller for kontinentalsokkelen. Dette alternativet vil være i tråd med den forhandlingslinje vi inntil nå har lagt oss på. Det andre alternativet er at Norge uavhengig av om for-

(AGO) handlingene med Island fører fram, tar sikte på å opprette en sone før Danmark gjør det, og samtidig i form av en erklæring gir islendingene de tilsagn som vi inntil nå har vært villige til å akseptere. Det er resultatet av denne vurdering Regjeringen vil komme tilbake til den utvidede utenrikskomite med før neste forhandlingsrunde. Jeg mente likevel at denne komite hadde behov for en foreløpig orientering før dette neste møte.

Jeg har lyst å nevne bare ett moment til. Det gjelder forholdet til Sovjetunionen i denne saken. Det er ingen tvil om at en av hovedgrunnene til at vi la oss på forståelseslinjen, den myke linje, overfor Island, var de mer omfattende utenrikspolitiske betraktninger, hvor forholdet til Sovjetunionen kom vesentlig inn. Dersom vi kom i en konflikt med Island, ville nemlig Island automatisk få støtte av Sovjetunionen, og vi ville stå overfor en utenrikspolitisk for oss meget ubehagelig situasjon. Det kan være enkelte tegn nå som tyder på at Sovjetunionen ikke vil innta den holdning til en soneopprettelse rundt Jan Mayen som vi hadde inntrykk av i fjor, og at Sovjetunionen, dersom vi tar tilbørlig hensyn til deres fiskerimessige interesser i området, først og fremst kolmulefisket, ikke vil lage noe stort oppstyr omkring en soneopprettelse rundt Jan Mayen. Dette avhenger imidlertid også av hele den internasjonale utvikling vi er inne i, og som ikke er så enkel.

FORMANNEN: Jeg takker utenriksministeren for denne redegjørelsen. Som det fremgår av redegjørelsen, vil det bli aktuelt med enda et møte i den utvidede utenrikskomite før forhandlingene starter her i Oslo den 7. mai. Jeg skal ved avslutningen av møtet komme litt tilbake til dette for å få fastsatt en dato for et slikt nytt møte.

(KL) **KÅRE WILLOCH: Vi får jo senere anledning til å komme tilbake til forhandlingsopplegget mer detaljert, men jeg vil gjerne allerede nå anmelde et synspunkt, også med sikte på de ytterst uheldige referater som muligens kan komme fra dette møtet.**

Det ble antydet at man i tilfelle man gikk til en ensidig - som man kaller det - norsk soneopprettelse, skulle gi tilsagn til Island om de innrømmelser som man allerede hadde tilbudt under forhandlingene. Så vidt jeg forstår, betyr dette at islendingene ikke har noen grunn til å gå med på noen avtale, fordi de vil oppnå de samme innrømmelser uten avtale. Islendingene vil presse videre for å oppnå enda mer hvis det blir kjent for dem på forhånd at de kan oppnå det samme uten avtale, men da også

(KL) vil ha muligheter til å oppnå mer under senere pressvirksomhet. Jeg er redd for at det vil skape en uheldig situasjon under forhandlingene for å nå frem i første runde, og særlig hvis dette blir kjent for Alltinget, som antakelig er tøffere forhandlere - efter velkjente metoder - enn de som møter i selve forhandlingsdelegasjonen. Jeg går derfor ut fra at de norske forhandlere vil forholde seg slik at man må regne med at de tilsagn om rettigheter for Island som man i tilfelle vil gi ensidig, ikke er fullt så gode som dem som islendingene vil kunne oppnå ved å godta en avtale.

Det annet jeg vil ta opp, er et spørsmål: Er utenriksministeren rimelig sikker på at ikke danskene kommer til å opprette sin sone før vi har noen mulighet for å nå frem til en avtale med Island, efter det lavere tempo som nå avtegner seg? Jeg vil ikke si ubetinget og forbeholdsløst at man må være forsiktig med å stole på danskene ved slike anledninger. Men det er klart at de også er utsatt for press. Man må se seg nøye om for ikke å bli utsatt for noe som man i folkelig språk vil kalle "å bli lurt".

Det tredje jeg vil nevne allerede nå, er at jeg går ut fra at en uttalelse vedrørende kontinentalsokkelen vil bli gitt i en slik form at det ikke kan innfortolkes i den noen erkjennelse av at Island har krav utenfor sin egen økonomiske sone eller - mer bestemt - innenfor det som måtte bli den norske økonomiske sone rundt Jan Mayen.

JOHAN J. JAKOBSEN: Det jeg vil komme inn på, har for så vidt tilknytning til det Willoch var inne på nå til slutt, nemlig de krav som Island har når det gjelder kontinentalsokkelen rundt Jan Mayen. Jeg vil gjerne høre i hvilken form kravet er stilt, hvilken type krav det er. Innebærer det avgivelse av norsk suverenitet over sokkelen, eller representerer det en mer uforpliktende endring av rettighetene på sokkelen?

Det ville være fint om utenriksministeren kunne presisere det litt nærmere.

FORMANNEN: Vil utenriksministeren kommentere dette? -

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Representanten Willochs første punkt var anmeldelse av et synspunkt, som jeg har notert meg.

Når jeg har stilt opp alternativ 2, er det ut fra en vurdering av om det i det hele tatt er mulig for noen

(KL) islandsk regjering å få godkjennelse i Alltinget for noen avtale. Hele dette spørsmålet er så politisert i Island at det brukes i en intern politisk kamp, og jeg mener at uansett hvor god avtalen vil være fra den islandske regjerings synspunkt, vil den bli utsatt for sterk kritikk. Men jeg er enig i at dette er synspunkter som vi må holde helt for oss selv. Jeg ville bare nevne alternativet.

Når det gjelder spørsmålet om hva danskene kan komme til å gjøre, vil jeg først si at den saken selvfølgelig også er kommet opp i den interne islandske debatten, og beskyldningene går da ut på at det her er et samspill mellom Norge og Danmark for å presse islendingene. Jeg behøver ikke å forsikre denne komite om at så ikke er tilfellet. Men jeg har ved flere anledninger vært i kontakt med den danske utenriksminister for å forvisse meg om tidspunktet for den danske utvidelsen, og det tilsagnet jeg der har fått, er at den ikke vil skje før 1. juni.

Jeg kan samtidig nevne hva som er det danske opplegg når det gjelder delingen i forhold til Jan Mayen. De vil trekke opp en full 200 mils sone mot Jan Mayen - og ser man på kartet, blir det ikke så mye igjen - så vil de prikke opp midtlinjen, så vil de si at i området mellom midtlinjen og 200-milsgrensen vil de ikke håndheve sine rettigheter, og den endelige grense skal fastsettes ved forhandlinger. Det er ut fra dette jeg mener at vi bør etablere en sone helst før, men senest samtidig med danskene.

Når det gjelder uttalelsene om kontinentalsokkelen som man eventuelt skal komme med fra norsk side, og hva islendingenes holdning er her - dette gjelder også Johan J. Jakobsens spørsmål - så er det ulike oppfatninger i Island. De varierer fra det ytre syn at hele Jan Mayen-sokkelen er islandsk, at den er en fortsettelse av den islandske sokkel, og helt ned til det synspunkt at gjennom den reservasjon som islendingene i 1927 tok til norsk privatrettslig konvensjon om Jan Mayen om at islandske borgere ikke skulle stilles dårligere enn andre borgere, har Island rettigheter også til kontinentalsokkelen. Jeg gjorde det imidlertid helt klart at hvis man fra norsk side skulle gi klare konsesjoner til Island her, ville det ikke være på rettslig grunnlag, men på politisk grunnlag.

KÅRE WILLOCH: Jeg slutter meg gjerne til den analyse at det kan bli vanskelig for den islandske regjering i det hele tatt å skrive under noen avtale med Norge om en økonomisk sone ved Jan Mayen. Jeg har jo også tidligere gitt uttrykk for at man av islandske innenrikspolitiske grunner må være forberedt på dette. Jeg er også enig i at det kan bli mye lettere for den islandske regjering å ta

(KL) til efterretning et norsk vedtak som kan fremstilles som uavvendelig, enn å inngå en avtale. Men jeg vil gjerne ha understreket det synspunkt at hvis islendingene nå skal kunne lese i norske aviser - og man har jo dessverre ingen kontroll med hva som kan komme til å gå ut av slike ting - at de vil oppnå de samme resultater ved en avtale som ved en ensidig norsk erklæring, har man gjort situasjonen enda vanskeligere fra norsk synspunkt sett. Dermed er ingenting sagt om hva den endelige norske erklæring skal inneholde, men jeg ville ha minnet om noe som er farlig med hensyn til situasjonen, før man avgir en slik erklæring.

Når det så gjelder det utenriksministeren nevnte om utsiktene for en dansk soneutvidelse ved Grønland, illustrerer dette et faremoment man står overfor. Det finnes jo ingen rimelighet i at danskene uten videre skal gå ut fra at den endelige grense skal ligge mellom 200-milsgrensen utenfor Grønland og midtlinjen. Hvorfor skal den ikke ligge mellom midtlinjen og den norske 200-milsgrense? Dette synspunkt virker kanskje ikke så rimelig hvis man tenker på Jan Mayen isolert som basis for den norske sone, men hvis Jan Mayen-sonen blir en sone hvor også Island og andre har rettigheter, vil det stå like stor rimelighet bak et krav om at grensen skal ligge nær 200 mil fra Jan Mayen, som at den skal ligge nær 200 mil fra Grønland.

Men hvis danskene er først ute her, kommer vi i en situasjon hvor vi kan skyte en hvit pinne efter en rimelig løsning der oppe. Jeg nevner dette fordi man kan komme opp i store besværligheter. Hvis man går ut på samme tid, vil man få to grenser etablert samtidig, og så får man spetakkelet med å avgjøre hvilken av dem som skal gjelde. Derfor tror jeg utenriksministeren kanskje må legge stor vekt på å skjerpe sitt synspunkt i retning av at vi må komme først med vår sone, og at det å komme samtidig, kan komme til å skape en ytterst komplisert situasjon for oss.

FORMANNEN: Jeg vil for min del bare føye et par merknader til det Willoch sa om hva som kunne komme ut fra møter som dette.

Jeg har i og for seg ikke noe å bemerke til det Willoch her sier, men vi må ikke komme i den situasjon at vi her i den utvidede utenrikskomite ikke fritt skal kunne drøfte hva vi mener er riktig å legge fram. Da vil mye av meningen med møtene tapes. Regjeringen må jo få lov til å legge fram sine tanker og linjer, som vi også fritt må kunne legge fram våre synspunkter. Det må ikke bli slik at vi av eventuell redsel for hva avisene måtte kunne skrive, ikke skal kunne foreta en fri drøfting.

Jeg vet ikke om utenriksministeren har noen kommentarer til det siste?

(KL) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Når det gjelder det spørsmålet som representanten Willoch reiste om avgrensningen mot Grønland, kan jeg ikke se noen grunn til noen spesiell imøtekommenhet fra norsk side under de forhandlingene - i forhold til Island, ja, ut fra de helt spesielle interesser Island har i fiskeriene, men dette vil ikke gjelde overfor grønlendingene, som dels ikke driver noe fiske i dette området, men først og fremst fordi det åpner adgang for EF til å komme inn. Vi vil derfor stå absolutt på vår hovedregel om midtlinjen. Jeg kan ikke se noen grunn til at vi skal gi konsesjoner som vil favorisere EF-landene i dette området.

(BW) LARS KORVALD: Bare en kort bemerkning.

Jeg tror det har mye for seg at man må tilstrebe å komme først ut med sonen her, slik at man ikke kommer opp i det dilemma at man opererer med en hel del spørsmål samtidig, noe som kan vanskeliggjøre forhandlingene.

Ellers er det vel for så vidt en riktig betraktning at forhåndsgarantier i forhold som ikke er avklart, ikke er av det gode; forhandlingsresultatet bør vel foreligge.

FORMANNEN: Da har ingen flere forlangt ordet, og vi forlater denne sak. Jeg går ut fra at utenriksministerens redegjørelse tas til etterretning, og vi kommer da om forholdsvis kort tid tilbake til denne saken.

Sak nr. 2.

Forhandlinger med Sovjetunionen om delelinje i Barentshavet.

FORMANNEN: Jeg gir ordet til utenriksministeren.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Dette blir en sak av mer orienterende natur.

Når det gjelder den forhandlingsrunde med Sovjetunionen om delelinje i Barentshavet som ble avsluttet i går,

(BW) er det faktisk ikke så veldig mye å berette. Det spørsmålet som vi stilte oss da dette initiativ kom fra sovjetisk side, om hvorfor det kom nå, det kan vi fortsatt stille oss. Og svarene blir fortsatt bare spekulasjoner.

Jeg så imidlertid en klar fordel ved det sovjetiske initiativ som kom. Situasjonen inntil da hadde vært at når vi antydet overfor Sovjet at det kunne være hensiktsmessig med en ny forhandlingsrunde, da var standardsvaret fra deres side at: Vel, en ny forhandlingsrunde kan vi ta dersom dere har noe nytt å komme med. Ved at Sovjet denne gang tok initiativet, lå denne byrde på dem, det var opp til dem å komme med noe nytt, og en vesentlig oppgave for den norske delegasjon var å finne ut om Sovjetunionen nå synes å være beredt til eller signaliserer vilje til kompromissløsninger.

Et annet forhold som jeg også har behov for å nevne, er at vi fra norsk side nok forventet - og forventer vel fortsatt - at sovjetmyndighetene ville komme med et bredere opplegg, nemlig at delelinjen måtte ses i sammenheng med andre uløste spørsmål i området, som fiskerisonen rundt Svalbard og kontinentalsokkelen rundt Svalbard - eventuelt andre spørsmål, som f. eks. sikkerhetspolitiske. Dette skjedde imidlertid ikke under denne forhandlingsrunden. Tvert imot presiserte den sovjetiske forhandlingsleder at han kun hadde mandat til å drøfte delelinjen, slik at sammenfattende brakte ikke denne omgangen noe vesentlig nytt når det gjaldt partenes argumentasjon. Begge har holdt seg til sine prinsipielle syn. Det skjedde heller ikke noe gjennombrudd i retning av et gjensidig akseptabelt kompromiss - som vi fra norsk side igjen sa oss villig til å søke å finne.

Vi hadde heller ikke forventet noe gjennombrudd i denne sammenheng. Etter en pause på tre år i disse forhandlingene så vi dette først og fremst som en sonderingsrunde - og det ble det. Det er imidlertid positivt at forhandlingene nå er kommet i gang igjen etter en så lang pause, og at de foregikk i en saklig og grei atmosfære trass i den spente internasjonale situasjon.

Det er også andre positive trekk i bildet. Det kom fram under forhandlingene at delelinjen for kontinentalsokkelen i Barentshavet må trekkes på grunnlag av avtale, og at denne avtale må ivareta begge parters interesser. Vi mener at det i dette ligger en erkjennelse fra sovjetisk side av at de ikke ensidig vil fastsette vestgrensen for sin sokkel i Barensthavet. Det er også enighet om at forhandlingene skal fortsette uten for langt opphold, og september/oktober har vært nevnt som tidspunkt for neste runde.

(BW) Ambassadør Evensen kom tilbake fra Moskva sent i går kveld, så jeg har ikke fått drøftet de siste inntrykk med ham. Jeg vet ikke om ambassadør Evensen kunne komme med noen vurderinger av forhandlingene fra sin plass som forhandlingsleder?

FORMANNEN: Jeg tror sikkert komiteen vil sette pris på det.

AMBASSADØR JENS EVENSEN: Det er riktig at vi da vi reiste til Moskva, kanskje hadde et svakt håp om at man ville få et nytt forhandlingsopplegg fra sovjetrusserne. Vi fant det vel imidlertid ikke altfor sannsynlig, av den enkle grunn at de i sin hovedargumentasjon baserer seg på en lov av 1926. Forhandlingsdelegasjonen var sammensatt bare av embetsmenn - på ikke altfor høyt plan - og vi kunne i hvert fall ikke regne med at disse embetsmenn uten videre kunne kaste denne loven over bord og gå inn på noen bred diskusjon av alternative muligheter. Det gjorde da også at vi regnet med at oppholdet kanskje ikke ville bli av altfor lang varighet, og vi foretok flyreservasjoner tilbake i går.

Jeg tror at disse forhandlingene har visse betydelige positive sider. Selv om utgangspunktet altså var at russerne fastholdt den sektorlinje som de hadde fastsatt i 1926, svarte den norske delegasjon med å hevde det standpunkt at hovedregelen i folkeretten i dag er at to parter som skal fastsette kontinentalsokkelgrense, må gjøre det ved avtale. Det er verken midtlinjeprinsippet eller noe annet prinsipp som er hovedregelen. Og dette aksepterte de; de var enig i at hovedregelen går ut på avtale, at vi må forhandle til vi kommer fram til en avtale. Og det lå i dette - det undersøkte vi også litt underhånden - at de for øyeblikket i hvert fall ikke har planer om å gå til en ensidig diktat om hvor grenselinjen skal gå.

Vi tok videre opp et annet spørsmål som var viktig for oss, nemlig spørsmålet om virksomheten i dette omdiskuterte området. Det blir jo et ganske stort område - fra kysten og nordover blir det mellom 150.000 og 160.000 km^2 - som både fiskerimessig og når det gjelder petroleumsvirksomhet, kan være et meget interessant område. Vi tok opp dette spørsmålet for igjen å få bekreftet at ingen av partene mens vi forhandler, skal foreta seg noe som prejudiserer partenes standpunkt, skaper konflikt eller for øvrig skaper vanskeligheter for videre forhandlinger. Dette svarte de

(BW) denne gang meget klart bekreftende på, og jeg kan nevne at i oppsummeringen sin i går nevnte den sovjetiske delegasjonsleder at man var interessert i å drive forhandlingene videre med jevne mellomrom for å nå fram til en avtale, og det ble samtidig bekreftet at ingen av partene skulle ta skritt som ville prejudisere den endelige løsning.

Under en middag vi hadde ved ambassaden, nevnte en av den sovjetiske delegasjons medlemmer for en av den norske delegasjons medlemmer, nemlig Finn Fostervoll, at det ville være meget vanskelig for en sovjetisk delegasjon å komme med forslag til kompromisser. De mente at disse forslagene måtte komme fra norsk side, og nevnte igjen som begrunnelse at det var meget vanskelig for en embetsmannsdelegasjon å forelegge kompromissforslag for sin regjering. Det hadde gått hvis disse forslag skulle gå til utenriksministeren, men delegasjonen sa at i denne sak så Sovjetunionen så alvorlig på forhandlingstemaet at alle detaljer vedrørende saken måtte forelegges direkte for Sentralkomiteen. De erklærte seg villig til å komme til Norge i september/oktober og forhandle videre. De sa at også det spørsmålet måtte forelegges for Sentralkomiteen, men de ville anbefale det.

Det ble overhodet aldri tatt opp noe om Svalbard og om fiskevernesonen rundt Svalbard. De berørte såvidt Svalbard-traktaten, men da som begrunnelse for at det var sektorprinsippet som skulle brukes. De tok ikke opp andre politiske sider ved forholdet mellom våre to land, og de lå åpenbart vinn på å være ekstra elskverdige. I den forbindelse kan jeg nevne at da det ble berammet et møte hos viseutenriksminister Semskov - han har jo ord på seg for av og til å være ganske hard - opplevde vi denne gangen bare en sjarmoffensiv; han pratet om havrettsforhandlingene og hvor mye Norge hadde bidratt til der, og om hvor hyggelig det var at våre to land nå, som i hundrevis av år, løste sine grensetvister ved avtale og ikke ved andre midler.

FORMANNEN: Jeg vil takke ambassadør Evensen for redegjørelsen. Er det noen spørsmål eller kommentarer fra komiteens medlemmer?

JOHAN J. JAKOBSEN: Regner utenriksministeren med som realistisk at den midlertidige fiskeriavtale som utløper 1. juni, vil bli forlenget?

(BW) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Vel, vi er jo opptatt av å føre disse grenselinjeforhandlingene fram til en avtale slik at denne gråsoneavtalen blir overflødig. Men slik som situasjonen er nå, er det min antakelse at Regjeringen vil foreslå en forlengelse.

FORMANNEN: Det er et forhold som jeg for min del kanskje også skulle ville høre utdypet en smule.

Det er mange som har spurt seg om begrunnelsen, om hvorfor Sovjetunionen bad om slike forhandlinger akkurat nå. Enkelte har kommet til den konklusjon at det vel er for å markere at atmosfæren eller forhandlingene med Norge skal være som før på tross av den forverrede internasjonale situasjon. Jeg vet ikke om det kan være formålstjenlig at utenriksministeren kommenterer det noe?

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Dette vil jo kun bli spekulasjoner.

Det er veldig vanskelig å ha innsikt i hele beslutningsprosessen i Moskva, men mitt inntrykk er at Sovjet med dette initiativ ønsket å understreke at forholdene mellom Norge og Sovjet skulle være mest mulig normale trass i den internasjonale krise. Men dette kan også være et betinget standpunkt i en bredere sovjetisk strategi, nemlig for å søke å etablere et godt forhold til de vesteuropeiske land på et tidspunkt hvor sovjetrusserne har store og økende problemer i forhold til De forente stater. Dersom Sovjetunionen finner ut at dette opplegg ikke fører fram, at de vesteuropeiske landene i denne situasjon solidariserer seg 100 pst. med De forente stater, er det meget mulig at denne linjen vil bli oppgitt. Men jeg presiserer at dette utelukkende kan bli spekulasjoner.

FORMANNEN: Flere har ikke forlangt ordet. Vi forlater da dette punkt på dagsordenen, idet jeg går ut fra at utenriksministerens redegjørelse blir tatt til etterretning.

Sak nr. 3.

Situasjonen i Libanon og FN-styrkenes stilling.

(SA) STATSRÅD THORVALD STOLTENBERG: Siden FNs sikkerhetsråds vedtak om opprettelse av FN-styrker i Libanon - UNIFIL - 19. mars 1978, har det vært tre oppgaver som styrkene skulle konsentrere seg om. Den ene er å forhindre fiendtlig virksomhet partene imellom gjennom og i området som styrkene faktisk har kontroll over. Den andre er å få kontroll over det området som de ifölge FN-resolusjonen skulle ha kontroll over. Og den tredje oppgaven er å sörge for at situasjonen blir slik at den libanesiske regjering kan få den effektive styring i dette området.

Det er unödvendig å fortelle at det er den förste oppgaven som er blitt hovedpunktet i FN-styrkenes virksomhet. Det har svinget opp og ned når det gjelder spenningen i området. Det har vært rolige perioder, og mer intense perioder. Jeg skal nå kort gjennomgå hendelsene i den siste tid, som har vært en kanskje spesielt urolig periode.

Det begynte 6. april med at de facto-styrkene, eller Haddads styrker, rykket inn i landsbyen Attiri, som ligger i det irske området. Denne episode förte til at seks irske FN-soldater ble tatt til fange. De slapp senere lös. En ble imidlertid alvorlig skadet under trefningene.

Dagen etter, den 7. april, gikk fem mann fra den arabiske frigjöringsfront - Arab Liberation Front - gjennom det irske området, etter sigende, og inn i Israel, hvor de besatte en kibbutz 1 km inne i Israel. Denne episode förte til at foruten at de fem personene fra den arabiske frigjöringsfront ble drept, ble også tre israelske borgere drept under trefningene som der oppstod. Det var 7. april.

Den 9. april rykket så 200 - 300 israelske soldater inn i det irske området og befestet stillingen der. De er nå ute av området.

Den 12. april om morgenen var det en trefning igjen mellom Haddad-styrker og FN-styrker som förte til at en av Haddas folk ble drept, og en Fiji-FN-soldat ble drept. Noen timer senere begynte så skytingen mot hovedkvarteret og sykehuset til FN-styrkene. Det var da en granatskyting mot dette området, med 90 registrerte treff, som varte i flere timer, og som ödela selve bygningen hvor hovedkvarteret er, operasjonsbygningen, deler av sykehuset, visse lagere og fire helikoptere, hvorav to ble helt ödelagt og to delvis. Både sykehuset og lagerene er nå satt i funksjon igjen. Ett av helikopterne er i funksjon.

(SA) Så ble det en rolig periode på noen dager inntil fredag 18. april, da den episode som nå er vel kjent, hvor en FN-kolonne ble stoppet av Haddads soldater, inntraff. Alle ble tatt til fange. Da de ble sloppet lös, ble imidlertid de tre irske FN-soldatene som var sjåförer i de tre vognene, holdt tilbake. Den ene var allerede torturert og skutt på, men i live, og ble tatt med av de andre som ble sloppet lös, og som bl.a. var journalister. De to andre irske FN-soldatene som ble holdt tilbake, ble senere funnet drept.

Disse episodene har vært såpass alvorlige at det er naturlig at man stiller spörsmålet: Hva kan gjöres for å endre en slik situasjon? Og da er det to forhold som man naturlig nok har viet interesse. Det ene er det diplomatisk/politiske initiativ. Det vil utenriksministeren si litt om senere. Det andre er de militære vurderinger som er kommet inn, om hvordan styrkene der nede skal håndtere situasjonen.

Det har vært en del tanker og idéer framme. Bl.a. har FNs visegeneralsekretær Urqunart, som er ansvarlig for denne del av FNs arbeid, reist spörsmålet om man bör liberalisere de selvforsvarsregler som nå gjelder i FN-styrkene, og likedan om man bör innföre tyngre utstyr for styrkene. Dette spörsmål har vært vurdert i hovedstedene i de land som har styrker der nede, samt på et möte i hovedkvarteret til FN-styrkene i går, med alle bataljonsjefene for FN-styrkene og med den militære ledelse, general Erskine, som er fra Ghana, og brigadier Nilsen, som er fra Norge.

Det fremkom sterkt varierte synspunkter. Jeg tror likevel det er riktig å si, selv om de endelige overveielser ikke er slutt, at linjen i holdningen der nede falt sammen med våre synspunkter, at det å trappe opp styrkenes aktive og offensive virksomhet vil kunne före til uoverskuelige konsekvenser.

Det er klart at FN-styrken - selv om den er på 6 000 mann, og Haddads styrke isolert sett er på 500 - 600 mann - vil kunne komme i en helt uholdbar situasjon ved mer offensiv våpenbruk. Den annen part vil uansett hvilken del av partene dette er, PLO eller Haddad, kunne rekruttere og få stötte fra langt större styrker enn vi kan gjöre. Vi kan bli involvert i en krigföring som det ikke på noen måte er meningen at FN-styrker skal komme i. Vi kan bli tvunget ut, og derfor ikke löse noen del av vår oppgave og risikere store tap.

Det man kom fram til på mötet i UNIFIL-hovedkvarteret i går, var at det ikke skal innföres

(SA) tyngre utstyr, og at man var kritisk overfor å liberalisere selvforsvarsreglene. Dette faller helt i overensstemmelse med norske synspunkter.

Det tredje forholdet som man arbeider videre med, og som etter min mening er det viktigste, er å pröve å komme fram til mer ensartede prosedyrer for FN-styrkenes håndtering av de forskjellige situasjoner i området enn man hittil har hatt. Faktum er at siden FN-styrkene kom der ned, har de forskjellige parter - enten det nå er PLOs forskjellige grupperinger eller Haddad - prövd seg på de forskjellige avdelingene og satt hvor de har hatt störst mulighet for å öve press. Det er ikke noe å legge skjul på, iallfall ikke i dette forum, at det er stor forskjell både på erfaring i fredsbevarende FN-oppdrag hos styrkene og i kvaliteten på styrkene der nede. Dette har partene sökt å utnytte så langt som mulig.

Hittil har de norske bataljonene greid seg meget bra i denne oppgaven. Jeg sier ikke det bare som nordmann, men fordi det er en alminnelig kjent oppfatning både i FN-hovedkvarteret og i området. Den prosedyre som man fra norsk hold har fört, har vært kjent av alle parter og gjennomfört konsekvent, og den går i grunnen i korthet ut på följende:

1. Man oppretter og har kontakt med alle parter, alle grupperinger. Det er en regelmessig kontakt som man har uansett situasjonen. Med de viktigste partene har man fra norsk side opprettet direkte telefonlinje.

2. I en gitt situasjon gjennomförer man konsekvent en prosedyre som åpner med varselskudd, så följer kontakt og så eventuelt skarpt, og det har sjelden vist seg å være nödvendig etter at man har gjennomfört denne prosedyren et par ganger og gjort den kjent.

3. Man legger vekt på et godt forhold til befolkningen. På mange måter driver det norske sykehuset der nede og bataljonen infrastruktur-helsearbeid for sivilbefolkningen i området. Her har det åpenbart klikket fra mange av de andre avdelingers side.

Det er denne prosedyren bataljonsjefene i FN-hovedkvarteret nå vurderer å gjennomföre i den grad det er mulig for alle avdelingene.

Til sist: Som det vil være kjent, har - som en följe av det jeg nettopp sa - norske styrker overtatt tre av de irske observasjonspostene. Det er blitt godtatt av partene, og som det vil være kjent fra avisene i morges, vil det området som Nepal midlertidig eller permanent - det vet vi ikke - har trukket seg ut

(SA) av, gå inn under det norske ansvarsområdet. Det vil bli styrket med en bemanning på 200 - 300 ghanesere under norsk kommando.

FORMANNEN: Jeg forstår at utenriksministeren også har et supplement.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg skal bare nevne kort tre forhold i denne sammenheng. Det ene er behandlingen av denne saken i Sikkerhetsrådet. Det andre punktet gjelder henvendelser som statsminister Nordli har foretatt overfor president Carter og statsminister Begin i denne saken, og endelig skal jeg nevne det irske initiativ om en konferanse på politisk plan i neste uke mellom de troppebidragsytende land.

Når det gjelder Sikkerhetsrådets befatning i saken, avgav Sikkerhetsrådets president tidligere i denne måned, 18. april, en erklæring på vegne av rådet som en reaksjon på mordet på disse to irske UNIFIL-soldatene. Han gav samtidig uttrykk for rådets besluttsomhet når det gjelder å sette UNIFIL i stand til å ta over kontrollen med hele det operative området.

Det arbeides videre med en resolusjon i Sikkerhetsrådet som det legges stor vekt på å få til enstemmighet om. Amerikanerne har ikke forelöpig klarlagt sin stilling til denne, og det har vel noe sammenheng med den pågående valgkamp.

Det har vært lagt fram et forslag fra arabisk side som amerikanerne ville ha lagt ned veto mot. Nå er det under arbeid en resolusjon som er så dempet i språkformen at araberlandene ikke vil stå som forslagsstillere. Det har vært antydet at Frankrike og Norge eventuelt kunne være forslagsstillere, men det avgjörende blir amerikanernes holdning til dette forslaget på bakgrunn av önsket om å oppnå enstemmighet.

Det andre forholdet gjelder det direkte norske engasjement.

Den 19. april sendte statsminister Nordli et budskap til president Carter med en appell om å gjöre sin innflytelse gjeldende for å bidra til en samordnet aksjon overfor Sikkerhetsrådet for å sette UNIFIL i stand til å fullföre sitt mandat.

I et brev til statsminister Begin noen dager senere, 22. april, gjorde statsministeren igjen

(SA) rede for det norske syn, og appellerte til statsminister Begin om å innstille stötten til Haddad og om å samarbeide med henblikk på å sette UNIFIL i stand til å overta kontrollen helt fram til den libanesisk/israelske grense. Tilsvarende har vært gjort fra irsk og nederlandsk side.

Det tredje forholdet gjelder det irske initiativet om en konferanse på politisk plan mellom de troppebidragsytende land for å behandle bl.a. de spörsmål forsvarsministeren berörte om hvordan UNIFIL-styrkene skal operere.

Fra norsk side har vi stilt oss positive til dette initiativ, og det er nå konsultasjoner i gang om dagsorden og formen for mötet, og vi venter å ha avklaring om dette i morgen for så vidt angår både tid og sted og dagsorden. Mötet vil finne sted en gang i slutten av neste uke. Fra norsk side er vi nå innstilt på at både forsvarsministeren og utenriksministeren skal delta.

FORMANNEN: Jeg takker for redegjörelsen. Önsker noen ordet? -

LARS KORVALD: Först et par ord i forbindelse med forsvarsministerens redegjörelse, som bare var en gjennomgåelse av det som er skjedd. Jeg har for så vidt ikke noe å bemerke til det, men når det gjelder hans avsluttende vurderinger, vil jeg gjerne gi uttrykk for at jeg tror at det er riktig at man ikke trapper opp virksomheten verken på den ene eller den annen måte, men at man gjennomgår prosedyrene, som det ble nevnt her, og at FN-styrkene ikke skal bli noen slags krigsstyrke der nede. Det tror jeg ikke ville före til noen hensikt med observasjonsstyrkenes arbeid - verken i dette området eller hvor man enn for övrig måtte befinne seg i verden.

(KL) Det tror jeg er en riktig linje.

Så til den politiske del av spørsmålet.

Det er ganske tydelig at hele den vestlige verden nå bare ser det gale i Israels virksomhet. Jeg synes at dette fremstilles noe unyansert. Men jeg vil jo med en gang si at det ikke er noen som vil kunne godta Haddads virksomhet og angrep på FN-styrkene. Imidlertid står Israel helt alene, ikke bare i sitt eget landområde, men mer og mer også i den omliggende verden.

Forsvarsministeren nevnte nå PLOs angrep på kibbutzen, som for så vidt var noe av utgangspunktet, selv om det jo har hendt ting før også, som viser hvilken betent situasjon Israel befinner seg i.

Den opinionen som brer seg også i Norge, i aviser og andre massemedia og også i politisk virksomhet, er helt ensidig. Jeg synes ikke den fremstiller nyansert nok den situasjonen som Israel befinner seg i, og som landet har befunnet seg i helt siden det ble opprettet - uten at det er kommet i gang noen forhandlinger med araberlandene, unntatt Egypt, som nå fører forhandlinger med Israel.

Jeg vil be den norske regjering om ikke ensidig å gi sin tilslutning hele tiden til FN-resolusjonene hvis det ikke kan gis en viss nyanse og tas hensyn til at også andre grupperinger er medskyldige i den utvikling som finner sted i området.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Med hensyn til det som Korvald tar opp her, og hans anmodning til den norske regjering om å bidra til å hindre ensidige angrep på Israel, vil jeg si som min personlige vurdering at Regjeringen der har gått så langt som overhodet mulig. Når det gjelder forholdet til Midtøsten-konflikten, er vi nå i ferd med å bli totalt isolert i vesteuropeisk sammenheng. Jeg kan nevne nordisk utenriksministermøte, hvor alle de andre nordiske land ville ha med helt andre formuleringer i kommunikéet, og hvor man fra norsk side fikk hindret dette. Så samtidig blir vi helt isolert i nordisk sammenheng. Jeg forstår utmerket godt det poeng som Korvald anfører, men det er ikke mye vi kan gjøre utover det vi har gjort, hvis vi ikke skal stå helt isolert i internasjonal sammenheng - og nå tenker jeg også i forhold til amerikanerne.

LARS KORVALD: Det er mulig det er riktig det utenriksministeren sier her; jeg skal ikke betvile det.

(KL) Men hvis det er riktig, vil jeg be utenriksministeren og Regjeringen om også å gjøre det klart i den offentlige debatt, slik at en ikke skal sitte igjen med det inntrykk at vi også er med på dette. Dvs.: Hele verden er nå blitt slik innstilt; ergo er det ikke noe mer å gjøre med det. Som sagt, vi skylder også å være saklige.

KÅRE WILLOCH: Jeg skulle gjerne vite litt mer om hvordan det kunne henge sammen at disse PLO-folkene kom gjennom dette FN-kontrollerte området. Jeg forstår jo godt at det ikke er lett å gjøre dette tett mot gjennomtrengning, men på den annen side må man jo erkjenne at hvis FN-styrkene ikke kan hindre infiltrasjon fra libanesisk område, er det et sterkt argument på Israels side når de hevder at de trenger andre midler for å beskytte sitt grenseområde mot terroraksjoner.

TRYGVE BRATTELI: Jeg føler liten trang til akkurat her og nå å ta opp i hele sin bredde det spørsmålet som Korvald har reist. Men når anledning innbyr til det, skal jeg gjerne være med på det. Og det er da etter min oppfatning betydelig mer å si om dette enn det Korvald har sagt her i dag.

Jeg vil si rett ut at etter min mening er Begin en ulykke for Israel og landene der borte - det forstår man når man ser på hvordan han håndterer disse spørsmål - og det mener også mange israelere i Israel.

Selve situasjonen er det imidlertid ikke noe å gjøre med i øyeblikket. Jeg har ingen tro på at vi bidrar til å mildne eller løse den spente situasjon i Israel ved bare ensidig å godta hva som helst av det som blir gitt av informasjoner fra Begin og andre i de kretsene i Israels politikk.

STATSRÅD THORVALD STOLTENBERG: Jeg vil kort svare på Willochs spørsmål.

La meg først si at etter personlig å ha besøkt området, er jeg meget imponert over at det i det hele tatt er mulig å stanse gjennomgang i området. Det dreier seg om store områder, ulendt terreng, og FN-styrker i relativt beskjedent antall som ligger i poster rundt omkring på høyder. De har imidlertid greid dette effektivt.

Man har undersøkt bakgrunnen for at de fem greide å komme seg gjennom til Israel den 7. april, og forklaringen er etter all sannsynlighet at såpass mange av styr-

(KL) kene akkurat i det området ble opptatt av episoden med Haddads styrker som begynte den 6. april. Det var ikke bare irske, men også nederlandske og ghanesiske styrker som ble trukket inn der, og de fem greide så i ly av denne trefning å komme gjennom området.

LARS KORVALD: Bare en kort bemerkning til det Bratteli sa her.

Jeg vil ikke begi meg inn i å diskutere hvilke statsmenn som skal styre i Israel. Jeg har ikke noe forhold til Begin, som jeg ikke engang har hilst på, men jeg betviler at man løser problemene ved å skifte politikere der nede. Jeg tror Israel vil ha store problemer likevel.

ROLF FJELDVÆR: Det var to spørsmål.

Kan det i det hele tatt tenkes at FN-engasjementet kan bli mer vellykket enn det er i dag, alt mens vi har Haddad som opererer i dette området? Er ikke en av årsakene til problemene nettopp at Haddads styrker opererer i et grenseland mellom FN-sonen og Israel?

Og for det andre: Er det også utenriksministerens oppfatning at det er Israels politikk, særlig på Vestbredden, som er utslagsgivende for norsk opinion og for opinionen ellers i verden? Er det ikke denne politikken som har ført til en kjøligere holdning til Israel nå enn det har vært før?

FORMANNEN: Før jeg gir ordet til utenriksministeren, har jeg et par - jeg vet ikke om jeg skal kalle det - spørsmål eller kommentarer.

Jeg vil gjerne si noen ord om den situasjonen som har oppstått der nede, som er blitt mer dramatisk ved FN-styrkenes nærvær de siste dager. Vi får alle håpe at dette driver over, men vi har ingen garanti for at så vil skje. Jeg vil for min del gi uttrykk for at vi ikke kan tenke på å trekke tilbake FN-styrkene i en situasjon hvor man er utsatt for aggresjon og slike angrep som man har hatt i det siste. Det går jeg ut fra at det er alminnelig enighet om. På den annen side begynner det å rulle seg opp et slags evighetsperspektiv, synes det meg, for norsk deltakelse i Libanon, og man kan jo kanskje gjøre seg noen tanker om det. Det er klart at vi skal gjøre den jobben vi er satt til i Libanon som en del av FNs fredsbevarende styrker, men man bør kanskje også på noe sikt drøfte om det på et eller annet

(KL) tidspunkt i framtiden vil være naturlig å vurdere hvorvidt også andre land kan komme inn i bildet i tillegg til eller i stedet for vårt eget land.

Jeg har registrert det som her er sagt om at Norge nå får et utvidet ansvarsområde i Libanon. Slik forholdene ligger an, er vel det en naturlig løsning, selv om det nok vil medføre en del problemer at vi skal ha kommandoen over 200 - 300 mann fra et afrikansk land. Det er lett å se hva slags problemer som der kan oppstå, så jeg føler meg ikke bare beroliget ved det. Men den løsning som er valgt, er sannsynligvis den eneste riktige og den nødvendige løsning.

Jeg vil legge til at hvis situasjonen i Libanon tilspisser seg og den norske bataljonen kommer i skuddlinjen og det fører til tap av norske soldaters liv, må vi vel også regne med nokså sterke reaksjoner i vårt eget land, og vi kan vel ikke helt unnlate å ta det med i betraktningen.

Jeg ville gjerne ha gitt uttrykk for disse synsmåter før jeg gir ordet til utenriksministeren.

(AGO) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg skal bare kort kommentere Fjeldværs annet spørsmål, om vurderingen av Israels politikk. Vi har ikke tatt noen bred debatt om dette spørsmål, selv om jeg kunne ha behov for å drøfte med den utvidede utenrikskomite hele dette sakskomplekset. Jeg må imidlertid si at man får en del personlige inntrykk etter hvert. Jeg hadde en del å gjøre med tidligere utenriksminister Dayan, og det var ingen due. Når han trekker seg ut av Regjeringen med den begrunnelse at Begins politikk ikke fører til fred, er det ganske hårde bud. Det er et spørsmål om ikke også Israels Venner burde bruke sin innflytelse overfor Israel for å få til en politikk som må være i Israels egne interesser. Israels interesser ligger i ordnete forhold. Det er den eneste garanti de har for fred. De kan ikke greie å sikre fred og overleve ved å beholde en kvadratkilometer her og der. Det er ordninger som er avgjørende for dem. De har greid å få det til i forhold til Egypt. De må greie å få det til i forhold til de andre land. Hvis man ser sin egen sikkerhet helt og holdent i forhold til bosetting i de okkuperte områder, noe som igjen kan bli et hinder for fredsordninger, er det en kortsynt politikk, som er farlig for Israel. Dette må også Israels Venner kunne fortelle Israel.

FORMANNEN: Jeg vet ikke om forsvarsministeren har noen kommentarer?

STATSRÅD THORVALD STOLTENBERG: Jeg er ikke helt sikker på om jeg oppfattet Fjeldværs første spørsmål riktig, men så vidt jeg forstod, gikk det på Haddads linje, om det vil være mulig å gjennomføre FNs engasjement slik som Haddad opererer.

ROLF FJELDVÆR: Er det mulig for FN-styrkene å gjøre en bedre jobb så lenge Haddad opererer som buffer mellom Israel og FN-sonen?

STATSRÅD THORVALD STOLTENBERG: Jeg tror ikke det er noen tvil om at det i det siste har vært et stort problem for FN-styrkene å gjennomføre sitt mandat slik Haddad-styrken har operert. Det er også enighet om at kjernen i dette problem ligger i Israel. Det mest oppmuntrende i så henseende er det som fremgår av en pressemelding som ifølge pressemeldingen er blitt avgitt av statssekretæren i forsvarsdepartementet i Israel - jeg har ikke fått det bekreftet på annen måte - at det er gitt instruks til de israelske offiserer som følger Haddads styrker, om at de skal forhindre at han går fram på liknende måte i fremtiden. Så får vi se hva som skjer, men det gir et visst håp.

(AGO) Jeg vil gjerne også kort kommentere det formannen sa om tilstedeværelsen av FN-styrkene. Jeg har ikke på noe hold møtt tvil om berettigelsen og betydningen av FN-styrkenes tilstedeværelse. Det er også samstemmighet om at de fortsatt bør være der. Også den irske regjering går inn for det, selv etter den meget harde medfart de irske soldatene har hatt i det siste. Endelig får vi håpe at det går i Libanon som det har gått andre steder hvor FN har hatt styrken - at det etter hvert blir litt mindre dramatikk rundt dem. Vi må huske på at vi var 11 år i Gaza, og de svenske og britiske styrker har vært 16 år på Kypros. Jeg vet ikke om vi skal snakke om evighetsperspektiv, men det er i hvert fall langvarige oppdrag.

LARS KORVALD: Tiden løper ut for oss, men jeg har et spørsmål til forsvarsministeren: Hvordan er det egentlig med PLOs befestninger i dette område? Sitter ikke de også nokså fast?

STATSRÅD THORVALD STOLTENBERG: Jo, mønsteret når det gjelder de forskjellige grupperinger er relativt fast og stabilt. Akkurat dette har jeg ikke drøftet direkte med de som har vært eller er i området, men jeg tror det er riktig å si at så lenge FN-styrkene vet hvor de har PLO, greier FN-styrkene å operere noenlunde lett. PLO og Haddad er i telefonkontakt med FN-styrkene - det er regelmessig kontakt mellom våre militære ledere og lederne i disse grupperingene.

FORMANNEN: Ingen flere har bedt om ordet, og vi anser denne saken som avsluttet og forsvarsministerens redegjørelse tatt til etterretning.

Sak nr. 4.

Eventuell orientering om situasjonen i Iran, ved utenriksministeren.

FORMANNEN: Jeg vet ikke om utenriksministeren - siden dette bare er eventuelt - har noe å forelegge for komiteen.

(AGO) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Det er ikke eventuelt, det foreligger faktisk konkrete forslag. Det som her er skjedd, er for det første at amerikanerne den 8. d.m. bad Norge og andre nærstående land om å opprettholde restriksjonene overfor Iran når det gjaldt samhandel, og om mulig å skjerpe disse restriksjonene. Aller helst så De forente stater at disse landene, inkludert Norge, iverksatte tiltak i overensstemmelse med det resolusjonsforslaget som i januar i år fikk 10 stemmer i FNs sikkerhetsråd, men som ble stoppet av Sovjetunionen.

For det andre bad De forente stater om at ambassadørene måtte bli hjemkalt, og at man også vurderte fullstendig brudd i de diplomatiske forbindelser med Iran. Som følge av denne henstilling har Regjeringen vedtatt å kalle hjem vår ambassadør i Teheran, som senere har befunnet seg i Norge.

For det tredje har vi vedtatt både å opprettholde og også skjerpe de restriksjoner som eksisterer i samhandelen med Iran, og å følge den linje som de andre vesteuropeiske land - det vil da i det vesentlige si EF-landene - legger opp til i denne saken. Her var det da et møte mellom EF-landene den 22. april, hvor de vedtok å anmode sine parlamenter om straks å forberede sanksjoner overfor Iran i samsvar med Sikkerhetsrådets forslag av 10. januar. Det antas at disse forberedelser vil være avsluttet til EF-landene møtes i Napoli 17. mai. Hvis det til da ikke har vært fremgang i retning av frigivelse av gislene, vil EF-landene straks sette disse økonomiske sanksjonene i verk. Inntil disse sanksjonene eventuelt trer i kraft, er det en del andre tiltak som kanskje vil komme på tale, som reduksjon av ambassadepersonalet i Teheran, og også av Irans diplomatiske personale i EF-landene.

Regjeringen er innstilt på å gjennomføre tiltak mot Iran i hovedsak i samme omfang og takt som EF-landene. Vi har hjemmel for slike tiltak, så det tekniske skulle være i orden. Regjeringens holdning her er altså for det første at Norges ambassadør i Teheran forblir i Norge inntil videre, og det selv om EF-landene begynner å sende sine ambassadører tilbake. For det annet opprettholdes den restriktive linje vi har nå med Iran, inntil sanksjoner eventuelt innføres. Handelen med Iran er blitt vesentlig redusert det siste året, og vi har også rettet en henstilling til næringslivets organisasjoner om tilbakeholdenhet når det gjelder den norske samhandelen med Iran. For det tredje gjør vi de nødvendige forberedelser slik at de tiltak som er forutsatt i resolusjonsforslaget fra Sikkerhetsrådet av januar, kan gjennomføres umiddelbart etter 17. mai 1980.

Så bare kort et par betraktninger om dette. Vi har ikke noen tro på at disse sanksjonene vil føre til noen konkrete resultater. På den annen side er det internasjonalt - det gjelder også for vårt eget land - helt uholdbart det

(AGO) som skjer i Iran. Vi finner det derfor riktig å markere det gjennom disse handlinger. Jeg kan for så vidt også si en del om det økonomiske forhold mellom Iran og Norge, men i betraktning av at stortingsmøtet snart begynner, vil jeg la det ligge og heller komme tilbake til det i tilfelle noen skulle spørre om det.

FORMANNEN: Hvis ingen har kommentarer eller spørsmål, tar vi utenriksministerens redegjørelse til etterretning.

Et par ord før vi går fra hverandre. Som det fremgikk av utenriksministerens redegjørelse i den første saken på dagsorden, Jan Mayen-forhandlingene, vil Regjeringen komme tilbake til den utvidede utenrikskomite med et opplegg. Så vidt jeg forstår, begynner forhandlingene i Oslo den 7. mai. Det betyr at vi må ha et nytt møte i denne komite før 7. mai. I betraktning av at man vel bør ha noen tid mellom møtet i den utvidede utenrikskomite og forhandlingene, og dessuten i betraktning av at Høyre har landsmøte i begynnelsen av mai, må dette møtet holdes før 1. mai. Jeg vil antyde den 30. april kl. 8.30. Det vil komme en innkallelse i samsvar med det, hvis ingen protester fremkommer. - Det er ikke skjedd. Tidspunktet for neste møte er dermed slått fast.

KÅRE WILLOCH: Hvorfor skal man begynne kl. 8.30 på en onsdag?

FORMANNEN: Det er antakelig stortingsmøte kl. 10 - man må muligens regne med en redegjørelse om ulykken i Nordsjøen. Jeg syns én time er kort, jeg syns 1½ time er passende. Så jeg håper Willoch kan komme kl. 8.30.

Møtet hevet kl. 9.55.